

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

SAB390

Predefinert informasjon

Startdato:	03-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Slutt dato:	15-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 SAB390 1 O 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	316
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Barnesamtalen i barneverntjenesten - med fokus på hvilken kompetanse som er viktig for å fremme barnets mulighet til medvirkning
Antall ord *:	7973

Sett hake dersom Nei
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Inneholder besvarelsen Nei
konfidensielt
materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
uitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	12
Andre medlemmer i gruppen:	Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

BARNESAMTALEN I BARNEVERNTJENESTEN

-med fokus på hvilken kompetanse som er viktig for å fremme barnets mulighet til medvirkning

The child interview in the Child welfare service – with focus on which competence that are important to promote the child`s participation

Kandidatnummer: 316

SAB390 - Høgskulen på Vestlandet

Innleveringsdato: 15.05.23

Antall ord: 7973

ABSTRACT

The child welfare system is a common field for social workers, and aims to help children and families in vulnerable positions. Each child`s participation secures the legal certainty by giving the child the opportunity to speak their opinion on the matter. This is strongly rooted both in Norwegian legislation and the human rights, and therefore maintains a big focus in the child welfare work. Communication with children demands highly qualified skills and competence from the child welfare worker. This bachelor thesis aims to discuss what is important competence to promote the child`s opportunity to participate in the conversation with children.

The research method of this study is based on a literature review. The literature is selected from the database Oria in a well-organized search. The discussion-part of the bachelor identifies two different themes to explore from the articles where the data will be used to discuss upon the research question. "Relational competence when meeting children" and "Method application as an important competence" are the themes that wish to answer the research question with its sub questions.

Innholdsfortegnelse

ABSTRACT	1
1.0 INTRODUKSJON	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2 Sosialfaglig relevans	2
1.3 Problemstilling.....	2
1.4 Avgrensning og begrepsavklaringer	3
1.5.1 Barn og samtaletype	3
1.5.2 Barns medvirkning i barnevernet	3
1.5.3 Kompetanse	4
1.5 Oppgavens oppbygging	4
2.0 TEORETISK REFERANSERAMME	5
2.1 Medvirkning i et juridisk rammeverk.....	5
2.1.1 Lov om barnevern.....	5
2.2 Medvirkning i en barnevernfaglig kontekst.....	6
2.2.1 Barnesamtalen i barneverntjenesten.....	6
2.2.2 Barnevernsarbeiderens kompetanse	7
2.3 Medvirkning i et etisk perspektiv.....	9
3.0 METODE	10
3.1 Valg av metode og tilnærming.....	10

3.2 Søkeprosessen.....	11
3.2.1 Søkeord	12
3.2.2 Inklusjons- og eksklusjonskriterier	12
3.2.3 Datavalg og indentifisering av temaer.....	13
3.2.4 Kildekritikk	14
4.0 Resultatdel og drøfting:	15
VIKTIG KOMPETANSE I BARNESAMTALEN	15
4.1 Relasjonskompetanse i møte med barn	15
4.1.1 En viktig del av relasjonsbyggingen er å skape en felles forståelsesramme	15
4.1.2 Å lytte slik at barnet snakker og snakke slik at barnet lytter	16
4.2 Metodeanvendelse som en viktig del av kompetansen	19
4.2.1 Tilpasningsdyktighet og mennesket bak metoden.....	19
4.2.2 Personlig kompetanse som forutsetning for metodebruk	20
5.0 AVSLUTNING	24
LITTERATURLISTE	27
OVERSIKT OVER OPPGAVENS FIGURER	30
VEDLEGG 1 – Søkehistorikk	31
VEDLEGG 2 – Litteraturmatrise	32

1.0 INTRODUKSJON

I barneverntjenesten møter en ofte barn i sårbare livssituasjoner, som er avhengig av at det blir gitt rett hjelp til rett tid for å få muligheten til å utvikles og vokse inn i samfunnet. Barnets medvirkning er i dag blitt et større fokusområde i det barnevernfaglige arbeidet, hvor barnesamtalen skal være gjenstand for barnets rett til å uttale seg om sin situasjon. Tradisjonelt sett har utviklingspsykologien tegnet et bilde av det sårbare barnet, men dette er ikke tilfellet i dag. Dion Sommer kaller det endrende synet på barn for et paradigmeskifte (Sommer, 2003), hvor barn nå ses som subjekter helt fra begynnelsen av livet, og ikke bare objekter som skal påvirkes og formes. Det er en økt forståelse for egenverdien av at barn har innflytelse på eget liv og på beslutninger i offentlige systemer som kan påvirke deres situasjon.

Barnesamtalen er en kompleks og krevende del av barneverntjenestens arbeid, og har en avgjørende rolle når det gjelder barnets medvirkning. Barnets unike vesen gir grunnlag for en utfordrende medvirkningsprosess gjennom sin sårbarhet ved begrenset livserfaring og modenhet. Barnet skal gjerne ytre seg om forhold som berører deres subjektive forståelse av seg selv og sin egen livssituasjon. Dette skal skje i samvirke med barnevernsansatte, og det stilles derfor store krav til den enkeltes kompetanse. Barnevernsansattes kompetanse kan forklares som en av flere faktorer som øker samtalens kompleksitet ved å være en påvirkning for samtalen og barnets mulighet til medvirkning.

Barnevernfeltet er komplekst, og fordrer generelt en bred kompetanse fra de ansatte. Barnesamtalen er intet mindre utfordrende, og kompetanse spiller derfor en sentral rolle for samtalens utbytte. I denne oppgaven vil barnesamtalen i barneverntjenesten være i fokus, mer spesifikt knyttet opp mot hvilken kompetanse som fremmer barnets mulighet til medvirkning.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I lys av det store fokuset som har vært og fortsatt er rundt barns medvirkning, ser jeg på et slikt tema som ekstra interessant å utforske. Jeg ønsker å finne ut hvilken kompetanse som kan bidra til at barnesamtalen gir barnet en adekvat mulighet til medvirkning tilknyttet sin sak. Personlig har jeg lenge sett for meg at samtaler med barn blir gjennomført av mennesker med høyere kompetanse enn det som er tilfelle i dagens praksis. Dette har gitt meg en giv til å utforske de rammer barnesamtalen har i dag, og hvordan disse er til nytte for barnet. Gjennom mitt pågående vikariat i barneverntjenesten har jeg også fått førstehånds innblikk i hvordan barnesamtalene gjennomføres, samt tilgang på ansatte som har ulik erfaring med barnesamtaler. Gjennom slik faglig og praktisk erfaring har jeg også fått en økende interesse for barn, og dets unike vesen. Barn skal formes og utvikles, noe som gjør barnet ekstra sårbart og fordrer et samfunn som tilrettelegger for dette ved interaksjon med barn. Gjennom barnesamtalen ønsker en at barnet skal kunne være seg selv og si sin mening. Barnevernsansattes kompetanse er en sterk påvirkning knyttet til dette, men akkurat hvilken kompetanse som er viktig ønsker jeg å finne ut mer om. Jeg ønsker med dette å belyse et tema som lenge har vært, og fortsatt er, under utvikling.

1.2 Sosialfaglig relevans

Sosialt arbeid som fag og profesjon har som formål å hjelpe mennesker i utfordrende livssituasjoner, uansett alder og problem (FO, 2019). Utdanningen har fokus på menneskerettighetene, hvor myndiggjøring av den enkelte bruker vektlegges. Barnevernet er en vanlig arbeidsplass for en sosialarbeider i dag, hvor arbeidet rettes mot å hjelpe utsatte barn og unge. Barnevernsansattes kompetanse skal inneha nok kunnskap om barns behov, men samtidig ha evnen til å innta barnets egne perspektiv. Dette skal sikre gode beslutninger og treffsikre tiltak i tråd med barnets beste, som er et sentralt prinsipp i arbeid med barn.

1.3 Problemstilling

Hvilken kompetanse er viktig for å fremme barnets mulighet til medvirkning i barnesamtalen?

1. Hvordan påvirker relasjonskompetansen barnesamtalen?
2. Hvordan brukes metoder hensiktsmessig i samtaler med barn?

1.4 Avgrensning og begrepsavklaringer

1.5.1 Barn og samtaletype

”Barn” er et gjennomgående begrep i oppgaven, og brukes om barn og ungdommer i alderen 0-17 år som er i kontakt med barneverntjenesten i undersøkelsesperioden. Her vil det være nærliggende å presisere at barn i ulike aldre kan ha ulike rettigheter uten at dette blir diskutert da oppgaven fokuserer på barnevernsarbeideren. Denne oppgaven tar utgangspunkt i den avdekkende samtalen med barn, som har formål i å utforske barnets opplevelser, følelser og ønsker knyttet til egen livssituasjon.

1.5.2 Barns medvirkning i barnevernet

Paulsen beskriver barnets medvirkning som en prosess hvor barn og unge inkluderes som samhandlings – og samarbeidspartnere og gis reell påvirkningsmulighet når det tas beslutninger som omhandler deres liv (Paulsen, 2022, s. 17). ”Å legge til rette for medvirkning handler om mer enn å snakke med barn og unge” (Paulsen, 2022, s. 14). Medvirkning er et omfattende og relativt begrep som forstås på mange måter. I denne oppgaven vil medvirkning bli brukt og sett i sammenheng med selve barnesamtalen, mer spesifikt knyttet opp mot lovens ordlyd ”barns rett til å uttale seg” (barnevernsloven, § 1-4, første ledd, andre punktum). Det er imidlertid en forståelse for at medvirkning foregår på flere nivåer og derfor ikke vurderes alene ut fra barnets mulighet til uttalelse. Mitt fokus ligger i barnesamtalen og på hvilken kompetanse som kan bidra til å fremme barnets medvirkning gjennom dets mulighet til uttalelse.

1.5.3 Kompetanse

Skau forklarer kompetanse som et samlebegrep for kvalifikasjoner vi trenger i møtet med alle livets oppgaver, og at profesjonell kompetanse da består av nødvendige kvalifikasjoner i utøvelsen av et yrke (Skau, 2017, s. 57). Arbeid med mennesker er en virksomhet som både har faglige og personlige aspekter, og som innebærer relasjoner til dem en arbeider med (Skau, 2017, s. 58). Kompetanse er for mange forstått som noe bredere enn bare det tradisjonelle skillet mellom teori og praksis. Skau sin modell for den samlede profesjonelle kompetansen inneholder tre ulike aspekter; teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse (Skau, 2017, s. 58). Denne forståelsen av begrepet kompetanse vil gjennomsyre min oppgave.

Figur 1. Kompetansetrekanten. Fra *Gode fagfolk vokser* (s. 58), av G. M. Skau, 2017. Cappelen Damm Akademisk.

I denne oppgaven ligger fokuset på barnevernsansattes kompetanse, men det er fortsatt viktig å understreke betydningen av de strukturelle betingelsene som ligger til grunn for arbeidet i barneverntjenesten. Saksbehandlingskapasiteten er et godt eksempel, og viser at omfanget av tid legger premisser for barnevernsarbeideren sitt arbeid og påvirker i hvor stor grad kompetansen blir benyttet uten at dette blir diskutert noe nærmere i oppgaven.

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgaven vil først presentere relevant teori opp mot tema, og videre gjøre rede for den metodiske tilnærmingen samt gi en fremstilling av det gjennomførte litteratursøket. Funn og diskusjon vil videre bli drøftet i lys av teori, og diskuterer sentrale temaer knyttet opp mot problemstillingen. Til slutt vil det bli kastet et lys på de viktigste momentene i oppgaven, og dernest gi en oppsummering for leser.

2.0 TEORETISK REFERANSERAMME

I en slik oppgave vil det være relevant å gi en innføring i det teoretiske grunnlaget som ligger til grunn for å svare ut problemstillingen. Jeg vil presentere medvirkning i et juridisk rammeverk, i en barnevernfaglig kontekst, samt avslutningsvis kort se på medvirkning i et etisk perspektiv.

2.1 Medvirkning i et juridisk rammeverk

2.1.1 Lov om barnevern

Barnets rett til medvirkning fremgår av barnevernsloven § 1-4, hvor det sies at;

Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barn har rett til å uttale seg til barnevernet uavhengig av foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres om samtalen på forhånd. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. (Barnevernsloven, 2021, § 1-4).

Barnevernsansattes daglige arbeid reguleres av barnevernsloven, men det er viktig å huske på at barns rett til medvirkning også har en sterk juridisk forankring, både internasjonalt og nasjonalt, gjennom barnekonvensjonen og Norges grunnlov. Dette henger sammen med at barns rett til medvirkning har blitt betydelig styrket, og at det har vokst frem en større forståelse for, og anerkjennelse av, den betydningen medvirkning kan ha for følelsen av

kontroll, autonomi og selvfølelse (Paulsen, 2022, s. 13). I lovforarbeider til den nye barnevernsloven blir det også pekt på viktigheten av at barnets beste skal være målet, og fremgangsmåten for å nå dette målet er blant annet å høre på barnet (Prop. 133 L 2020-2021 s. 15).

Barneverntjenesten har i dag en rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser etter loven, og en undersøkelse skal gjennomføres snarest og senest innen tre måneder (Barnevernsloven, 2021, § 2-2). Oppgaven har hittil nevnt barnesamtalen som en viktig del av denne undersøkelsesfasen, hvor barnets uttalerett skal ivaretas. Den nye loven i dag åpner også opp for at denne samtalen kan gjennomføres uten foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres på forhånd, slik som ordlyden sitert over sier. Dette kan tolkes dit hen at barnets uttalerett står sterkere enn før.

2.2 Medvirkning i en barnevernfaglig kontekst

2.2.1 Barnesamtalen i barneverntjenesten

Barnevernsarbeideren har et stort handlingsrom når det kommer til det å gi barnet mulighet til medvirkning, gjennom blant annet kontinuerlige skjønnsvurderinger i det daglige arbeidet (Paulsen, 2022, s. 74). Dette innebærer også vurderinger knyttet opp mot planlegging og gjennomføring av barnesamtalen. Kvello tar til orde for at god fasilitering kan redusere bruken av spørsmål, fordi barn fortsetter å fortelle fordi de opplever støtte til å snakke (Kvello, 2021, s. 180). Barnevernsarbeideren har også en frihet ved gjennomføring av samtalen, blant annet ved hvilke spørsmål som stilles, eventuelle metoder som brukes eller hvor lenge samtalen skal vare. Ask og Kjeldsen peker på at enhver samtale vil være unik, avhengig av egenskaper ved barnet, barnevernsansattes kompetanse, temaet for samtalen og konteksten for samtalen (Ask & Kjeldsen, 2015, s. 90).

Barnets beste er et prinsipp som skal følges i alle vurderinger som gjøres i det barnevernfaglige arbeidet, og følger av lovens § 1-3 (Barnevernsloven, 2021, § 1-3).). Paulsen

peker på at det er uløselige forbindelser mellom vurderinger av barnets beste og barns rett til å uttrykke sine synspunkter (Paulsen, 2022, s. 21). Med dette menes at barnevernsarbeidere i sin vurdering av barnets beste er avhengig av å lytte til barnet. Langt på vei vil det kunne hevdes at barnets beste ikke anvendes riktig dersom barnets rett til å bli hørt ikke er oppfylt. Gjennomføringen av barnesamtalen fordrer derfor kompetente barnevernsansatte som klarer å invitere barnet til å være kilde til kunnskap om seg selv. Barn kan gi opplysninger om seg selv som ikke kan tilegnes på noen annen måte, og det forklarer viktigheten av barnevernsansattes kompetanse i barnesamtalen.

2.2.2 Barnevernsarbeiderens kompetanse

Både stortingsmeldinger og offentlige utredninger har tematisert kompetansebehovet i barneverntjenesten. Barne- og familiedepartementet påpeker at det stilles høye krav til barnevernsansattes kompetanse og skjønnsutøvelse (Barne- og familiedepartementet, 2020, s. 5). Samtale med barn er en viktig del av kompetansen som barnevernsarbeideren må inneha for å gi barnet den prinsipielle retten til medvirkning som de skal ha. Gamst peker på at det både er faglig og personlig krevende å samtale med barn om vanskelige og sensitive temaer (Gamst, 2017, s. 21). En ønsker å innta et barneperspektiv gjennom kunnskap om barns behov, utvikling og oppvekst, men samtidig vektlegge barnets egne stemme gjennom barnets egne perspektiv. Dette krever høy barnevernfaglig kompetanse. Greta Marie Skau sin nevnte kompetansetrekant er et godt bilde på den samlede profesjonelle kompetansen som kreves av en barnevernsarbeider, og kan ses på som en grunnmodell for en helhetlig kompetanseforståelse. De tre aspektene hun legger frem i trekanten er gjensidig påvirket, av hverandre (Skau, 2017, s. 58), og vil i det videre bli presentert.

Figur 2. Kompetansetrekanten. Fra *Gode fagfolk vokser* (s. 58), av G. M. Skau, 2017. Cappelen Damm Akademisk.

2.2.2.1 Teoretisk kunnskap

Først ut i Skau sin kompetansetrekant er den teoretiske kunnskapen som består av såkalte faktakunnskaper og allmenn, forskningsbasert viten (Skau, 2017, s. 58). Ulike modeller og verktøy er med på å tilrettelegge for samtaler med barn, slik at barnet blir møtt på rett måte. Dette kan være enkle kommunikasjonsprinsipper, som eksempelvis ulike spørsmålsformer, herunder åpne, lukkede og ledende spørsmål. Ulike spørsmålsformer vil også ha ulik effekt på det enkelte barn. Kommunikasjonsprinsippene tar del i samtalemetoder, som er de større overordnede malene for hvordan samtaler skal gjennomføres. Disse nevnte verktøyene er en viktig del av tilretteleggingen og gjennomføringen av barnesamtalen og ses på som en del av den teoretiske kunnskapen til barnevernsansatte. Den Dialogiske Samtalemetoden (DCM) er et eksempel på en slik metode for samtale med barn, og har til hensikt å styrke barns muligheter til å bli hørt og forstått ved å sikre bedre kvalitet på gjennomføringen av profesjonelle samtaler med barn (Gamst, 2017, s. 18). Metoden beskriver en målrettet samtalemetodikk overfor barn bygget på dialogiske prinsipper. Grunnleggende kommunikasjonsferdigheter, som nevnt over, er også sentrale i DCM (Gamst, 2017, s. 18).

2.2.2.2 Yrkesspesifikke ferdigheter

Det å kjenne til en spesiell metode kan som nevnt ses på som en del av den teoretiske kunnskapen, men det å faktisk beherske bruken av metoder kan forstås som en del av de yrkesspesifikke ferdighetene og tar del i Skaus andre aspekt av kompetanse. Disse omfatter praktiske ferdigheter, teknikker og metoder som særpreger bestemte yrker, og som brukes i utøvelsen av dem (Skau, 2017, s. 59). Det å beherske ulike metoder og tilnæringsmåter til barnesamtalen, som bestemte lytteteknikker eller evnen til å stille forløsende spørsmål, er en del av barnevernsansattes yrkesspesifikke ferdigheter.

2.2.2.3 Personlig kompetanse

Personlig kompetanse handler om hvem vi er som personer, både overfor oss selv og i vårt samspill med andre (Skau, 2017, s. 60). Personlig kompetanse er den tredje og siste delen av trekanten og Skau snakker om at vi trenger å kunne møte samfunnets økte kompleksitet med økt personlig modenhet (Skau, 2017, s. 56). Vår personlige kompetanse kan komme til uttrykk ved verdigrunnlag og menneskesyn, i karaktertrekk som humor, personlig integritet og rettferdighetssans, og i evnen til å få kontakt med andre mennesker. Dette er en type kompetanse som må videreutvikles gjennom en aktiv, utforskende og reflekterende innsats overfor oss selv, våre erfaringer og vårt verdigrunnlag. Empati er noe alle yrkesutøvere utvikler på et personlig plan, og kan ses i sammenheng med utviklingen av den personlige kompetansen. En slik empatisk tilnærming kan, i samtaler med barn, spille en avgjørende rolle for om barnet er seg selv eller ikke.

2.3 Medvirkning i et etisk perspektiv

Etikk handler om å gjøre det som er rett for individet og er på mange måter selve kjernen i menneskerettighetene og i det sosiale arbeidet (Levin, 2004, s. 10). Sosialarbeidere står ofte ovenfor etiske dilemmaer, og etikken spiller derfor en sentral rolle i det daglige arbeidet. Holdningsetikken beskriver de gode handlingene som de som uttrykker gode holdninger, og blir av Nordby koblet opp mot skjønnsutøvelse da de begge handler ut fra personlig klokskap som innbefatter mer enn det å følge definerte rutiner og prosedyrer (Nordby, 2013, s. 105). I følge holdningsetikken kan en anta det etisk rett å la barnet medvirke da en i dag ser på

barnet som aktør i eget liv. I et konsekvens-etisk perspektiv kan det imidlertid bli vurdert etisk feil å la barnet medvirke da det potensielt kan medføre skader på et barn i så ung alder. Dette viser at det å gjennomføre etiske overveielser over hva som tjener det enkelte barn best ikke er lett, men det er en nødvendighet.

3.0 METODE

Aubert (1985) forklarer metode som en fremgangsmåte og et middel til å løse problemer for å komme frem til ny kunnskap (Aubert, 1985, s. 196). Valg av metode vil være en viktig del av prosessen med å finne gode data, samt å belyse den valgte problemstillingen på en faglig interessant måte (Dalland, 2020, s. 56). I det videre vil valg av metode og tilnærming bli presentert, og det vil bli gitt en fremstilling av søkeprosessen.

3.1 Valg av metode og tilnærming

Min oppgave har som hensikt å utforske barnesamtalen i barnevernet, konkret knyttet opp mot hvilken kompetanse som vil kunne fremme barnets medvirkning. Etter en nøye og tidsomfattende søkeprosess vurderte jeg det som hensiktsmessig å bruke litteraturstudie som metode for å svare ut min problemstilling. Aveyard (2019) forklarer litteraturstudie som en omfattende studie og tolkning av litteratur som omhandler et bestemt emne. Metoden benytter seg av kunnskap som allerede er etablert ved å analysere eksisterende forskning. Tanken vil da være å trekke sammenhenger mellom det eksisterende, for å oppdage og danne nye innsikter. Aveyard forklarer at funn av ny innsikt vil være avhengig av at all litteratur er gjennomgått sammen og at all nyttig informasjon blir sett i kontekst med annen informasjon (Aveyard, 2019, s. 2). Dette vil avhenge av at litteraturstudien har vært gjennom en grundig søkeprosess som følger visse kriterier.

Aveyard (2019) viser til ulike måter å gjennomføre et litteratursøk på, og forklarer et systematisk litteratursøk som den mest detaljerte måten å gjøre denne typen søk på

(Aveyard, 2019, s. 9). En systematisk utvelging av data tar sikte på å hindre at data blir valgt på en slik måte at det påvirker resultatet av undersøkelsen. Litteratursøket vil gjennomføres systematisk, men også basert på snøballmetoden, som handler om å ta tips fra ulike litteraturlister som kan resultere i relevant litteratur (Aveyard, 2019, s. 89).

Vitenskapelige tilnærminger representerer typiske metodiske fremgangsmåter, samt perspektiver på den sosiale verden (Jenssen, 2021, s. 17) Denne studien er forankret i hermeneutikken, som er eksempel på en slik tilnærming. Hermeneutikken mener at vi mennesker tolker og forstår verden ut fra det vi mer eller mindre bevisst har tilegnet oss gjennom å være del av en tradisjon og et språklig fellesskap (Jenssen, 2021, s. 80). Gadamer mente at å søke forståelse er et grunntrekk ved det å være menneske, og at vitenskap aldri kan være objektiv da enhver forståelse forutsetter en forutgående forståelse (Krogh, 2014, s. 39-46). Hermeneutikken viser at kunnskap om menneskelige fenomener ikke er gitt. Enhver mening en tillegger hendelser vil være påvirket av den verden en lever i, og tolkning av andres erfaringer fra deres egne liv vil bli til i spennet og samspillet.

Ut i fra et hermeneutisk vitenskapssyn er det behov for visse forhåndsregler i utformingen og gjennomføringen av en slik oppgave. Som forsker vil jeg også ha med meg min forforståelse som vil påvirke utformingen av søket og tolkning av data. De resultater min oppgave frembringer vil derfor ikke være upåvirket av meg som oppgaveskriver. Som kontaktperson i barneverntjenesten har jeg et innenfra-blikk, hvor jeg er en del av en kultur der tematikken fra studien er velkjent og ofte diskutert. På et annet nivå handler det også om at litteraturen jeg finner har med seg sin egen forforståelse. Dette fordrer en bevissthet som vil være nødvendig å ha med seg gjennom hele studiet.

3.2 Søkeprosessen

En grundig søkeprosess er på mange måter utgangspunktet for god forskning, og vil i dette tilfellet kunne resultere i en oppgave som gir ny forskningsbasert innsikt. Litteraturstudie har

en gjennomiktig prosess, der en dokumentert fremgangsmåte gir leser mulighet til å følge søket hele veien. I mitt søk vektla jeg viktigheten av å gå inn i søket med et åpent sinn, da det potensielt ville øke kvaliteten på funnene mine. Dette på bakgrunn av at kompetanse er et vidt begrep som kan diskuteres ulikt. I søket ble det benyttet norske databaser da jeg ønsker en oppgave som viser relevans i en norsk kontekst. Barnevernet i Norge operasjonaliseres ulikt fra andre land og oppgaven fokuserer derfor på norske rammevilkår. Inkludering av internasjonal forskning og litteratur ses på som mer hensiktsmessig i oppgaver av en mer omfattende karakter enn denne. Det ble også gjennomført en rekke test-søk i internasjonale databaser hvor funnene ble vurdert mindre relevant enn ved søk i de norske. En slik grundig søkeprosess trenger gjerne kriterier og reguleringer som kan gjøre det enklere å knytte opp mot det en ønsker svar på. Dette vil bli tatt opp i det videre, hvor også viktigheten av kildekritikk vil bli nevnt.

3.2.1 Søkord

Utvelgelsen av søkeord er en del av et systematisk litteratursøk, hvor det vil være viktig å tenke gjennom relevante begreper eller nøkkelord som kan dekke ulike aspekter ved problemstillingen. Dette er med på å sette premisser for hva en ønsker å få ut av dataen som samles inn. I gjennomføringen av et slikt søk ble en rekke søkeord med relevans for mitt tema utforsket, herunder ord som barn, medvirkning, barnesamtalen og kompetanse. Etter gjentatte søk, endte jeg opp med å bruke søkeordene barns medvirkning, kompetanse og barnesamtale/samtale med barn. Ved å tilføre stjerne tegn etter ord blir også alle bøyninger til verbet inkludert, og dette gjorde jeg med sistnevnte søkeord. Dette kan studeres nærmere i vedlagt søkehistorikk.

3.2.2 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Hensikten med denne studien er å belyse viktig kompetanse i arbeidet for å fremme barnets medvirkning i barnesamtalen. Jeg har valgt forhåndsdefinerte kriterier for litteratursøkene, da jeg ønsker litteratur som treffer godt. Inklusjons- og eksklusjonskriterier vil kunne gjøre det lettere å holde fokuset på den litteraturen som kan bidra til å svare på problemstillingen

og sortere ut litteratur som ikke har relevans for tema (Aveyard, 2019, s. 75). Jeg har valgt å avgrense søket til bare å innbefatte fagfelleverderte artikler, og brukte derfor det som et inklusjonskriterie. Viktigheten av ny og relevant litteratur ble også vektlagt, gjennom å avgrense søket til litteratur etter år 2000. Det siste kriteriet jeg valgte var inklusjon av norsk litteratur, da oppgaven ønsker litteratur knyttet opp mot en norsk kontekst.

3.2.3 Datavalg og indentifisering av temaer

Proessen ble startet med å gjennomføre flere ulike søk i de valgte databasene. Gjennom mine brukte søkeord i Oria kom jeg frem til 36 treff. Naturligvis ble flere irrelevante studier fanget opp, og kan forklares med at brukte søkeord også kan appellere til andre temaer. Videre ble det gjort en tematisk eliminering av de studier som ikke omhandlet barnesamtalen i barnevernet, gjerne basert på tittel. Deretter ble det gjennomgang av sammendrag for å finne de rette, før jeg til slutt sto igjen med 9 treff til full gjennomlesning. Det endte til slutt med 2 artikler som etter min mening har størst relevans for oppgavens problemstilling. Den første artikkelen, med tittelen "Å samtale med barn i barnevernet er mye mer enn bare å snakke med", diskuterer rundt erfaringer fra et kompetanseutviklende prosjekt i praksis fra 2013. Denne artikkelen presenterer en sosiokulturell ramme for forståelse av barn og barns deltakelse, og et sosiokulturelt perspektiv på kompetanseutvikling i samtaler med barn i barnevernet. Min andre valgte artikkel, med tittel "Metoden: hemmende eller fremmende?", er en drøfting av metodebruk i profesjonelle samtaler med barn fra 2019. Artikkelen tar utgangspunkt i den dialogiske samtalemotoden (DCM) og har som hensikt å belyse faktorer som kan påvirke samtalskvalitet ved anvendelsen av en spesifikk metode.

Ved bruk av snøballmetoden fremkom også annen relevant litteratur, i form av en rapport fra oppdragsgiver Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. Jeg studerte en rekke litteraturlister fra andre oppgaver, på utkikk etter noe som kunne passe mitt tema. Ved funn av en masteroppgave fant jeg nevnte rapport, som er en del av en større studie om barnevernets undersøkelsesarbeid fra 2020. Temaet for delrapporten handler om barnets og

foreldrenes medvirkning. Problemstillingen i rapporten belyses ved hjelp av kvantitative og kvalitative data fra 1123 undersøkelsessaker, samt intervjuer med barn, foreldre og kontaktpersoner i 12 saker. Disse intervjuene følger informantenes erfaringer fra samarbeidet med barnevernet i undersøkelsen. I oppgaven vil det vises til denne oppgaven flere ganger ved benevnelsen Christiansen og co, da det er flere forfattere. En fremstilling av litteraturen som ble funnet ligger vedlagt som litteraturmatrise. I tillegg til mine nevnte datafunn, har jeg valgt å legge til Forandningsfabrikkens artikkel om å snakke trygt i barnevernet som supplerende funn, uten at dette blir omtalt i litteraturmatrisen.

Ved flere gjennomlesninger av rapporten og artiklene utforsket jeg likheter og ulikheter ved tekstene ved å trekke sammenhenger. Dette med hensikt å identifisere temaer som kunne bidra til å belyse problemstillingen på flere måter. Jeg endte opp med temaene "relasjonskompetanse i møte med barn" og "metodeanvendelse som viktig del av kompetansen". Disse temaene gjenspeiler mye av det datamaterialet diskuterer, og gir grunnlag for god diskusjon.

3.2.4 Kildekritikk

Kildekritikk handler om å vise at en er i stand til å forholde seg kritisk til det kildematerialet som blir brukt i oppgaven, og hvilke kriterier som er blitt benyttet under utvelgelsen (Dalland, 2020, s. 143). For meg er validitet og reliabilitet nøkkelford i utøvelsen av kildekritikk. Validitet refereres til datamaterialets gyldighet i forbindelse med problemstillingen som skal belyses (Grønmo, 2016). Reliabilitet viser i utgangspunkt til hvorvidt en annen forsker ville kommet frem til tilsvarende funn (Thagaard, 2013, s. 202). Det er gjennom litteraturstudie blitt vurdert kildenes validitet og reliabilitet slik at etterprøvbareheten er sikret. Oppgaven skildrer søkeprosessen nøye og begrunner valg av de kriterier som blir benyttet. Jeg har vært opptatt av å ta gode valg i utvelgelsesprosessen, samt dokumentert metodikken så godt som mulig.

4.0 Resultatdel og drøfting:

VIKTIG KOMPETANSE I BARNESAMTALEN

Formålet med denne studien er å undersøke hvilken kompetanse som er viktig for å fremme barnets mulighet til medvirkning i barnesamtalen. Funnene av data gir grunnlag for drøftinger og refleksjoner rundt oppgavens problemstilling, og det ble identifisert temaer i metodedelen som representerer et mønster i datamaterialet og som legger føringen for en oversiktlig diskusjon. Relasjonskompetanse og metodeanvendelse er temaene som datagrunnlaget finner viktige for barnets medvirkning. I det videre vil dette drøftes i lys av relevant teori. Når jeg skal drøfte barnevernsarbeiderens kompetanse knyttet til barns medvirkning er Skau sin kompetansetrekant særlig relevant da den belyser flere aspekter ved kompetansen som har sammenheng med mine datafunn.

4.1 Relasjonskompetanse i møte med barn

4.1.1 En viktig del av relasjonsbyggingen er å skape en felles forståelsesramme

Funn:

Christiansen og co finner i sin studie av ungdommer at samtalene hadde en tendens til å handle om hverdagslige ting, og at formålet ikke ble klargjort for dem (Christiansen et al., 2020, s. 92). Karin Haarberg Aas på sin side fant at det å etablere en felles forståelse som utgangspunkt for en samtale førte til en nødvendig nyansering av hvorfor en hadde samtalen (Aas, 2013, s. 221). Dette gjorde at samtalen ble opplevd som noe mer enn bare å snakke med et barn uten en klar målsetting (Aas, 2013, s. 221). Baar-Dahl trekker frem relasjonen mellom forteller og lytter som viktig for ordenes betydning, og peker senere på at bevissthet rundt hvorfor en handler som en gjør i samtalen vil gi rom for at barnet kan fylle ordene med sitt eget subjektive innhold (Baar-Dahl, 2019, s. 143 & 148).

Drøfting:

Både Van Bijleveld og Gallagher trekker frem relasjonen til saksbehandler som den viktigste forutsetningen for deltakelsen til barnet (Van Bijleveld, 2015 & Gallagher, 2015, s. 2). En sentral del av relasjonsbyggingen handler om å skape en slik felles forståelsesramme som Aas peker på i sitt funn. Røkenes og Hanssen peker på behandlingskonteksten som essensiell for at klienter skal oppleve aksept, sikkerhet og en følelse av å bli forstått (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 2018) Dette har overføringsverdi til samtaler ved barn, da det er viktig for barnet å forstå hvorfor spørsmålene stilles og hva barnevernsarbeideren prøver å få ut av disse, og samtalen generelt. Det kan tenkes at opparbeiding av en slik felles forståelsesramme legger premissene for samtalen videre i form av at begge parter er innforstått og omforent med hensikten for samtalen. Dette er en viktig del av relasjonsbyggingen, da det er av betydning hvilken mening som skapes i samspillet mellom barn og barnevernsarbeider.

Et eksempel kan være når barnevernsarbeideren samtaler med et barn i førskolealder og innleder med å si "Vi vil gjerne snakke med deg i dag fordi det er noen som lurer på hvordan du har det hjemme". Dette gir barnet en forklaring for samtalsutgangspunkt, og vil kunne hindre at samtalen oppleves slik som Christiansen og co peker på i sin studie. Når barnevernsarbeideren på et senere tidspunkt spør om barnet kan fortelle hva det bruker å gjøre på med pappa hjemme, gir dette mening i en større kontekst. Det kan tenkes at dette vil øke sjansen for at barnet føler seg trygg i relasjonen, og deretter ønsker å dele sine tanker. Dette er i tråd med det Baar-Dahl peker på, nemlig viktigheten av relasjonen for ordenes betydning.

4.1.2 Å lytte slik at barnet snakker og snakke slik at barnet lytter

Funn:

Christiansen og co fant også at barn fikk en positiv opplevelse bare de følte at de ble hørt og møtt med respekt (Christiansen et al., 2020, s. 89) I en av undersøkelsene til Christiansen og co, hvor flere ungdommer i kontakt med barneverntjenesten ble intervjuet, ble viktigheten av at barnevernsansatte er åpne om egne tanker og vurderinger underveis i samtalen også

påpekt, da dette gir rom for ungdommene å oppklare eventuelle misforståelser underveis (Christiansen et al., 2020, s. 90). Ungdommene i undersøkelsen peker på at ting som sies tas så alvorlig og at det er vanskelig å nyansere i ettertid (Christiansen et al., 2020, s. 90). Christiansen og co oppsummerer i sin studie, at barnevernsarbeiderne er opptatte av å skape trygghet og tillit i møte med barn (Christiansen et al., s. 104).

Drøfting:

Funnene til Christiansen og co viser til viktigheten av at barnet opplever å bli hørt, selv om det en sier ikke har direkte påvirkning for utfallet i saken. Dette er i tråd med det Thomas, i sin undersøkelse, fant viktig for barn under barnevernets omsorg, nemlig å oppleve at det de mente virkelig ble lyttet til (Thomas, 2000, s. 151-152). Thomas fant det mindre viktig for barna å få det slik som de ville (Thomas, 2000, s. 151-152). Et godt eksempel kan være når et barn forteller at det er redd for pappa og selv kan tenke der og da at han/hun vil flytte vekk. Barnet kan i en slik situasjon føle på å ha medvirket selv om det ikke endte i at han eller hun ikke lengre bor hos pappa. Dette betyr at retten til å uttale seg, hvor den en uttaler seg til lytter, henger tett opp mot en subjektiv forståelse av medvirkning. På tross av ulike definisjoner og forklaringer må medvirkning forstås som et relativt begrep, der innholdet på mange måter defineres ut fra den enkeltes opplevelse og forventninger. Dette er med på å danne et bilde av at relasjonen er av stor betydning for mange barn i møte med barnevernsarbeidere.

Det ovennevnte sammenfaller med det Forandringsfabrikken i sin undersøkelse, om hvordan snakke trygt i barnevernet, peker på som en vesentlig grunn for at barnet ikke snakker ærlig (Forandringsfabrikken, 2021, s. 66). Forandringsfabrikken er en stiftelse som blant annet jobber mot et tryggere og bedre barnevern, og består av barn og unge som selv har førstehåndserfaring med barnevernet. De finner at 46% av barna ikke klarte å snakke ærlig, med bakgrunn i en følelse av at barnevernsarbeideren ikke lyttet til det de sa (Forandringsfabrikken, 2021, s. 66). Jeg gjorde rede for prinsippet om barnets beste i det teoretiske rammeverket. Mine funn, i likhet med det Forandringsfabrikken sier, viser at

prinsippet blir utfordret når en ikke får med barnets egne stemme på "rett" måte.

Et typisk eksempel er at barn ikke tørr å uttale seg da de er redde for å si noe som kan forstås på feil måte enn det som var ment. Dette samsvarer med det Christiansen og co peker på i sin undersøkelse, hvor viktigheten av at barnevernsarbeideren er åpen om egne tanker og vurderinger underveis blir vektlagt. Kari Trøften Gamst snakker om at etablering av tillit til barnet forutsetter at man behersker en kommunikasjonstilnærming og en holdning til barnet som både får det til å huske og ville fortelle hva det har opplevd (Gamst, 2017, s. 21). I lys av dette, er det nærliggende å tenke at barnevernsarbeideren bør møte barnet på en slik måte at en både lytter når barnet snakker, og snakker slik at barnet lytter og forstår. Dette vil skape tilliten som blir sett på som en forutsetning for en god relasjon.

For å bli trygg og god i kommunikasjon med barn handler det om å "lære ved å gjøre" (Gamst, 2017, s. 22). Gamst peker her på den erfaringsbaserte læring og bruker det velkjente uttrykket "learning by doing". Uten å gå inn i noe dypdykk, er det viktig å være klar over den vedvarende diskusjonen om hva som har størst verdi av teori og praksis. På den ene siden argumenteres det for nødvendigheten av en omfattende grunnutdanning for å være forberedt på kompleksiteten en møter i barnevernsfeltet. Det er blant annet blitt foreslått å innføre krav om barnevernfaglig eller annen relevant masterutdanning for å være barnevernsarbeider, gjeldende fra 2031. På den andre siden mener mange at den gode kompetanseutviklingen først starter når en er ute i praksisfeltet. Skau sin kompetansetrekant kan kaste lys over dette slik jeg vurderer det, hvor det kan se ut til at en fullverdig samlet kompetanse både krever den teoretiske og erfaringsbaserte læringen. Den tredje og siste delen av trekanten, den personlige kompetansen, vil også være av betydning for relasjonen, men blir senere mer sentral i drøftingen av metodeanvendelse.

Oppsummerende drøfting:

Forskningen viser en signifikant sammenheng mellom barnets medvirkning og kvaliteten på

relasjonen mellom barn og barnevernsarbeider. Det blir diskutert rundt viktige aspekter ved relasjonen for at barnet får medvirke og dette er i tråd med det Røkenes og Hanssen sier om at klienter som har opplevd å få god hjelp fremhever relasjonen som det sentrale (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 179). For å kunne ivareta de ulike sidene ved yrkesutøvelsen trenger vi relasjonskompetansen, som dreier seg om å forstå og å samhandle med de menneskene vi møter i yrkessammenheng på en god og hensiktsmessig måte (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 9-10). Dette fordrer både teoretisk kunnskap i form av å kjenne til barnets utvikling, yrkesspesifikke ferdigheter gjennom god kommunikasjonen med barn, men samtidig personlig kompetanse i form av økt personlig modenhet og selvbevissthet.

4.2 Metodeanvendelse som en viktig del av kompetansen

4.2.1 Tilpasningsdyktighet og mennesket bak metoden

Funn:

Baar-Dahl reiser i sin artikkel spørsmål om det er metoden som har sine begrensinger eller om det er den profesjonelle som selv har det (Baar-Dahl, 2019, s. 143). Hun snakker om at metoden med sin vitenskapsbaserte forankring må sees i sammenheng med konteksten den anvendes i, da metodene kan risikere å bli mangelfulle dersom de blir brukt ukritisk eller man i for høy grad lener seg på dem uten å ta hensyn til variabler som er unike for situasjonen (Baar-Dahl, 2019, s. 146). Christiansen og co fant i sin studie tegn på at barnevernsarbeidere hadde fokus på å vurdere de ulike samtalene med barn og unge individuelt, og tilrettelegge samtalen ut fra hver enkelt sak (Christiansen et al., 2020, s. 103). De peker videre på at en mangler informasjon fra barn selv om hvordan de opplever bruken av samtaleverktøy i samtalen (Christiansen et al., 2020, s. 104).

Drøfting:

Oppgaven har nevnt og er opptatt av barnet som et unikt vesen. Således kan det tenkes at hver barnesamtale er unik, og fordrer en barnevernsarbeider med en tilstedeværelse i nåtiden som også kan balanseres med forberedelsene. Det betyr at det kreves en del av den

barnevernsansatte for å lykkes i bruken av metoder, både i form av forberedelser før samtalen og tilpasningsdyktighet underveis. Baar-Dahl problematiserer akkurat dette, og stiller spørsmål ved om det er metoden som har sine begrensinger eller den profesjonelle selv. På den ene siden er metoden avhengig av at den benyttes med klokskap, men på den annen side kan det være en fare for at metoden i seg selv legger opp til en skjematisk og lite fleksibel samtale. Dette korresponderer med det Christiansen og co finner i sin studie, hvor viktigheten av å tilrettelegge metoden ut fra hver enkelt sak understrekes. Det viser til at en som barnevernsarbeider ikke kan bruke metoden som en slags hvilepute fra gang til gang, men at denne hele veien må tilpasses og justeres. Det samsvarer også med det Baar-Dahl peker på som viktig ved bruk av metoder, og dette poengterer at det stilles store krav til barnevernsarbeideren ved anvendelse av metoder i samtaler med barn.

Det er interessant det Christiansen og co peker på om at en mangler informasjon fra barnet selv i hvordan de selv opplever bruken av samtaleverktøy i samtaler. Forandringsfabrikken problematiserer også dette (Forandringsfabrikken, 2020, s. 33). De uttrykker forståelse for at mange barnevernsarbeidere føler seg tryggere ved bruk av slike verktøy, men poengterer at det er lite forskning på hvilken opplevelse barn har av denne måten å bli pratet med på (Forandringsfabrikken, 2020, s. 33). Et sted hvor metodebruken er blitt inkorporert i rutinene, er ved politiets avhør av barn ved Statens barnehus. Dette gjelder tilrettelagte avhør med barn som er blitt utsatt for seksuelle overgrep, vold eller mishandling. Øyvind Kvello peker på at samtaleguidene har løftet disse tilrettelagte avhørene (Kvello, 2021, s. 289). Dette kan tyde på bruken av metoder kan gi fordeler i samtaler med barn, men det kan diskuteres hvorvidt dette sammenfaller med barnesamtalen i barneverntjenesten. Samtale med barn i politiet og i barneverntjenesten har ulike formål, og må gjennomføres i tråd med disse. Det betyr imidlertid ikke at det som fungerer i politiavhør ikke fungerer i barnesamtalen, men en skal passe seg for å stole blindt på metodebruken utelukkende på bakgrunn av andres opplevelse av den.

4.2.2 Personlig kompetanse som forutsetning for metodebruk

Funn:

Baar-Dahl snakker om empati som en forutsetning for å klare å sette seg inn i andres perspektiver, samt for å anvende en samtalemåte på rett måte (Baar-Dahl, 2019, s. 147). Disse funnene kan tolkes i samme retning som det Christiansen og co peker på som viktig, nemlig å finne ut av hvordan den andre har det uten å ta over disse følelsene, men med formål å handle ut fra hva den andre tenker og føler (Christiansen et al., 2020, s. 147). Baar-Dahl diskuterer også rundt hvorvidt dette er ekstra utfordrende i samtale med barn, da voksnes og barns perspektiver gjerne er mer ulike enn blant andre (Baar-Dahl, 2019, s. 147).

Drøfting:

Med utgangspunkt i det Baar-Dahl sier om empati kan det se ut til at barnevernsarbeiderens personlige kompetanse til å sette seg inn i andres følelser og tanker, og ta andres perspektiv er viktig for å anvende metoden på rett måte. Her kan det trekkes linjer til relasjonskompetansen, hvor empatien blir sett på som en sentral brikke i oppbyggingen av en god relasjon. Dette kan bety at relasjonskompetansen også er av betydning for å anvende metodene på rett måte, og er i tråd med det Røkenes & Hanssen trekker frem som viktig for relasjonen, nemlig å leve seg inn i andre menneskers emosjonelle tilstand (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 181). Baar-Dahl peker på at en slik empatisk tilnærming til barn kan være ekstra utfordrende, da voksne og barn er så ulike. Om en lykkes med denne tilnærmingen kan det imidlertid føre til at barnet får muligheten til å uttale seg om sin sak på en slik måte at innholdet er av barnets egne tanker og følelser. Empati er noe alle yrkesutøvere utvikler på et personlig plan, og kan ses i sammenheng med utviklingen av den personlige kompetansen. Som tidligere nevnt, er det en vedvarende diskusjon omkring vektleggingen av teori og praksis. På lik linje kan det stilles spørsmål til hvor viktig barnevernsarbeiderens personlige kompetanse er i yrkesutøvelsen.

Det ovennevnte tyder på at en rett anvendelse av metoder, gjennom en empatisk tilnærming til barnet, har sine fordeler. På den annen side vil feil anvendelse av metoder

kunne gjøre det stikk motsatte, å vri på forståelsen til det enkelte barn og dermed begrense barnets mulighet til å uttale seg om sine egne behov. Det var problematisk å finne forskning som tok opp akkurat denne sammenhengen, og det kan derfor være vanskelig å mene noe konkret om slike tilfeller. Men det gir oss et bilde på viktigheten av at barnet faktisk får uttalt seg på rett måte. Forandringsfabrikken viser i sin undersøkelse til barnekonvensjonens artikkel 12, som handler om at barnet skal uttale seg fritt, og peker blant annet på at dette innebærer at barnet ikke blir utsatt for påvirkning (Forandringsfabrikken, 2020, s. 15). De peker på erfaringer hvor det blant annet kjentes ut som voksne hadde bestemt seg for en fasit eller en følelse av at voksne prøver å vri på det barnet har fortalt (Forandringsfabrikken, 2020, s. 57).

En snakker gjerne om tall på hvor mange barnesamtaler som blir gjennomført eller hvor mange ganger barnet har uttalt seg i samtaler, men hva hjelper dette om barnets uttalelser ikke er basert på egne erfaringer, tanker, følelser og behov? Her vil det være vesentlig å trekke frem barnevernsarbeiderens bevissthet rundt egen påvirkningskraft ovenfor barnet. Det er nærliggende å anta det umulig å fjerne sin egen påvirkningskraft i en slik samtale, men en kommer ingen vei med uvitenhet knyttet til hvordan egne handlinger vil påvirke barnet. Til tross for det endrende synet på barn, er alle barn under utvikling, noe som medfører en viss sårbarhet. Det kan derfor tenkes at det stilles større krav til en bevissthet omkring egen yrkesutøvelse i arbeid med barn, og at dette vil bidra til å øke medvirkningen.

Medvirkning blir gjerne sett på og løftet frem som et utelukkende positivt begrep, men det er også viktig å reflektere over andre sider ved dette. På den ene siden handler det om å ta barn på alvor og vise respekt for deres ønsker ved å legge til rette for deres uttalelse, og på rett måte som diskutert over. På den andre siden handler det om å pålegge et stort ansvar som kan være tungt å bære for et lite barn. Det kan derfor også diskuteres hvorvidt dette endrede synet på barn, med fokus på en stadig større medvirkning, kan medføre en for stor belastning for barna. Skal barnet stå ansvarlig for sitt eget liv i så lav alder? Dette kan tett knyttes opp mot den personlige kompetansen til Skau, hvor det legges opp til at barnevernsarbeideren skal kunne reflektere og ta valg som er etisk riktige. Det kan stilles

spørsmål til hvorvidt det er ansvaret til den enkelte barnevernsansatte å vurdere dette eller om det er storsamfunnet som bør ansvarliggjøres for det som nå har utviklet seg drastisk. I et større samfunnsmessig perspektiv kan det tenkes at barnet har fått et for stort ansvar for sitt eget liv. Barns rettigheter handler ikke bare om retten til medvirkning, men også om barns rett til beskyttelse. Dette er dilemmaer som samfunnet som sådan må avveie og ta stilling til.

Oppsummerende drøfting:

Metodebruk er ment som et av flere nyttige verktøy som kan fremme god dialog gjennom relasjonsbygging og meningsutveksling. Dette er hjelpemidler for å gjøre dialogen lettere, men krever en evne til anvendelse, blant annet ved tilpasningsdyktighet, da barn er ulike og trenger forskjellige måter å bli møtt på. Barnevernsarbeiderens evne til å anvende slike verktøy ses på som en viktig del av en helhetlig og samlet kompetanse som stiller krav til alle tre aspekter ved trekanten, hvor den personlige kompetansen blir trukket frem som en forutsetning for metodebruk. Utvikling og større bruk av systematiske metoder og verktøy kan bidra til at samtalen blir enklere å gjennomføre for barnevernsarbeideren. Like viktig er det at barnas personlige erfaringer ikke forsvinner i denne utviklingen og profesjonaliseringen av det norske barnevernet. Det er behov for flere verktøy som støtte i barnesamtaler, men det er også et behov for Forandringsfabrikkens innspill som minner oss på at metoden ikke er verdt noe uten mennesket bak.

Avsluttende drøfting:

Aas sin tittel på artikkelen, "å samtale med barn er mye mer enn bare å snakke med dem", er en fin måte å sette ord på at det kreves mye av en barnevernsarbeider for å lykkes i å samtale med barn (Aas, 2019). Å samtale med barn krever mye. Oppgaven kaster et lys på relasjonskompetanse og metodeanvendelse som viktige deler av kompetansen som trengs for å gi barnet mulighet til å uttale seg i barnesamtalen. Skau sin kompetansetrekant belyser viktige aspekter ved kompetansen, hvor både metodeanvendelsen og relasjonskompetansen

stille krav til alle de tre delene. En god barnesamtale krever gjerne både solide fagkunnskaper, bestemte yrkesspesifikke ferdigheter og godt utviklet personlig kompetanse. Barnevernsansatte må kjenne sin teori og beherske bruken av metoder, men uten at de er i stand til å etablere personlig kontakt med barnet, er det likevel noe som mangler i deres samlede kompetanse som barnevernsansatte. Dette viser at barnesamtalen krever barnevernsansatte med en samlet likeverdig kompetanse.

Som en avsluttende del av diskusjonen vil jeg nevne et interessant funn som løfter frem og formidler noe jeg tenker er viktig. Christiansen og co oppsummerer nemlig i sin studie med at ingen av barnevernsarbeiderne antydte at de synes det var vanskelig å snakke med barn (Christiansen et al., s. 164). Aas på sin side, finner at barnevernsarbeidere opplever samtaler med barn om følelsesmessig vanskelige forhold som utfordrende (Aas, 2013, s. 221 & 223).

Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet peker på at kunnskap ikke er verdinøytral, da den bygger på en bestemt virkelighetsforståelse og et bestemt menneskesyn (FO, 2019, s. 3). Med bakgrunn i dette kan det tenkes at frykten for barnesamtalen, som blir synliggjort hos Aas, stammer fra den ansattes verdigrunnlag gjennom et paternalistisk syn på barnet som skjørt og hjelpetrengende. Det kan medføre en begrenset medvirkning for barnet, da barnevernsarbeideren, med sin frykt, ikke fullverdig får utnyttet sin kompetanse. Dette viser hvordan barnevernsarbeiderens personlige kompetanse påvirker alle deler av arbeidet, og kaster et lys på nødvendigheten av bevissthet rundt egen påvirkningskraft. I lys av det Christiansen og co peker oppsummerer med, blir viktigheten av denne bevisstheten forsterket, da en slik tankegang kan være et resultat av at en ikke er bevisst på hvor påvirkelig en er ovenfor barnet. Oppgaven som helhet viser gjennom sine datafunn, sin teori og diskusjon at kompetansen spiller en stor rolle i barnesamtalen. En bevissthet rundt egen påvirkningskraft er derfor et sunnhetstegn og ses på som en nødvendighet i yrkesutøvelsen.

5.0 AVSLUTNING

I barneverntjenesten møter en ofte barn i sårbare livssituasjoner, som er avhengig av den hjelpen som blir gitt. Det endrende synet på barn danner et bilde av barnet som aktør i eget liv, og har gitt medvirkningen et større fokusområde i det barnevernfaglige arbeidet. Barnesamtalen er en viktig del av barns medvirkningsprosess, da det gir barnet mulighet til å uttale seg om sin situasjon. Denne studien dreier seg om barns mulighet til medvirkning i barnesamtalen, og forsøker å forstå hvilken kompetanse som er viktig for at barnet gis denne muligheten. Kompetanse er som sagt et vidt begrep, men oppgaven prøver å tegne et bilde av aspekter ved begrepet som er betydningsfulle for medvirkningen.

Det er store forskjeller i hvordan en opplever samtaler, og arbeid med barn fordrer en spesiell type kunnskap. Det stilles høye krav til barnevernsansatte, som trenger kunnskap om barns utvikling, erfaring med barnesamtaler, kjennskap til samtalemetodikker og anvende disse på rett måte. Dette kan samlet sett ses på som kompetansen som kreves for å samtale med barn, og denne må stadig utvikles i tråd med behov. Ut fra de belyste temaer blir det vist at kompetansen er av stor betydning for medvirkningen. Det kan dog diskuteres hvorvidt det bør forskes mer spesifikt på den påvirkningskraften barnevernsarbeideren har på samtaleens utbytte. Dette kan bidra til et større søkelys på hvilken kompetanse som trengs og i hvilken grad denne bør økes.

Oppgaven viser en klar sammenheng mellom den profesjonelles kommunikasjonsferdigheter og barns forutsetninger for å formidle seg, herunder blir det lagt vekt på relasjonskompetanse og evne til metodeanvendelse fra barnevernsarbeideren. Det kan på mange måter se ut til at menneskelig klokskap og en bedre intuitiv vurderingsevne settes større pris på enn den teoretiske kunnskapen, i møte med barn og unge. På den annen side blir viktigheten av et samspill mellom aspektene i Skaus trekant fremhevet, og tegner et bilde av de tre delene av barnevernsarbeiderens kompetanse som gjensidig avhengig av hverandre. Det er mange områder som kunne blitt diskutert når det gjelder barnevernsansattes kompetanse, men oppgaven tegner et bilde av relasjonskompetansen og metodeanvendelsen som særlig viktige bidragsyttere for at barn skal gis mulighet til medvirkning.

LITTERATURLISTE

- Aas, K. H. (2013). *”Å samtale med barn er mye mer enn å bare snakke med...”*: Erfaringer fra et kompetanseutviklende prosjekt i praksis. Universitetsforlaget.
- Ask, H. & Kjeldsen, A. (2015). *Samtaler med barn*. Folkehelseinstituttet.
- Aubert, V. (1985). *Det skjulte samfunn* (1. utg.). Universitetsforlaget.
- Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (4th ed.). McGraw – Hill Education: Open University Press.
- Baar-Dahl, I. M. (2019). *Metoden: Hemmende eller fremmende?: En drøfting av metodebruk i profesjonelle samtaler med barn*. Universitetsforlaget.
- Barnevernsloven (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernsloven>
- Nordby, H., Bennin, C. & Buer, B. (2013). *Etikk i barnevern*. Gyldendal Akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Fellesorganisasjonen (FO) (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere og velferdvitere: Stå opp for trygghet*. Hentet fra <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Forandringsfabrikkens kunnskapssenter (2021). *Snakke trygt i barnevernet*. Hentet fra https://forandringsfabrikken.no/wp-content/uploads/2022/10/Snakke-trygt-i-barnevernet_web.pdf
- Forandringsfabrikkens kunnskapssenter (2020). *Klokheter om vold og overgrep*. Universitetsforlaget.
- Gallagher, M., Smith, M., Hardy, M., & Wilkinson, H. (2012). Children and familie's involvement in Social Work Decision Making. *Children & Society*, 26(1), 74-85. Hentet

fra <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1099-0860.2011.00409.x>

Gamst, K., M., T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor* (2. utg.).

Universitetsforlaget.

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Hanssen, P. & Røkenes, O. H. (2012). *Bære eller bryte: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utgave). Fagbokforlaget.

Høring – forslag til endringer i barnevernloven (2020). *Høringsnotat – kompetanse i barnevernet*. Barne- og familiedepartementet. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/702b63a92c5243eea4cd68c95b3d0b5a/høringsnotat-om-kompetanse-i-barnevernet1.pdf>

Christiansen, Ø., Havnen, K. J. S., Jarlby, F., Ljones, E. H., Lauritzen, C., Paulsen, V., & Vis, S. A. (2020). *Å medvirke når barnevernet undersøker: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Jenssen, D. (2021). *Vitenskapsteori i sosialt arbeid – tilnærmingar og normative spørsmål* (1. utg.). Det norske samlaget.

Kvelling, Ø. (2021). *Samtaler med barn og ungdom; medvirkning, kommunikasjon og metoder*. Fagbokforlaget

Levin, I. (2004). *Hva er Sosialt Arbeid?* Oslo: Universitetsforlaget.

Paulsen, V. (2022). *Barn og unges medvirkning i barnevernet*. Gyldendal.

Prop. 133 L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnvernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>

Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser*. (5. utgave). Cappelen Damm Akademisk.

Sommer, D. (2003). *Barndomspsykologiske facetter*. Århus: Systime Academic.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innlevelse i kvalitative metoder* (4 utg.). Fagbokforlaget.

Thomas, N. (2000). *Children, family and the state: Decision-making and child participation*. New York: Macmillian Press Ltd.

Van Bijleveld, G. G., Dedding, C. W. M. & Buderns-Aelen, J. F. G. (2015). Children`s and young people`s participation within child welfare and child protection services: A review. *Child and Family Social Work*, 20 (2), 129-138.

OVERSIKT OVER OPPGAVENS FIGURER

Figur 1 – Kompetansetrekanten. Fra *Gode fagfolk vokser* (s. 58), av G. M. Skau, 2017. Cappelen Damm Akademisk.

Figur 2 – Kompetansetrekanten. Fra *Gode fagfolk vokser* (s. 58), av G. M. Skau, 2017. Cappelen Damm Akademisk.

VEDLEGG 1 – Søkehistorikk

PRESENTASJON AV SØKEHISTORIKK FOR VALGT LITTERATUR I DET SYSTEMATISK LITTERATURSØKET

Tidspunkt for søk → 31/3-23

DATABASE	Søkeord Kombinasjoner med (AND / OR)	Antall treff	Leste abstract / leste artikler	Artikler inkludert	Avgrensinger ved søket
ORIA	Barns medvirkning	36	9	2	Fagfellevurdert
	AND				Norsk (bokmål og nynorsk)
	Kompetanse				Publisert etter år 2000
	AND				
	Barnesamtale*				
	OR				
	Samtale med barn*				

VEDLEGG 2 – Litteratormatrise

REFERANSE	HENSIKT	PROBLEMSTILLING	METODE OG UTVALG	RESULTAT OG DISKUSJON
Aas, 2013	<p>Artikkelen presenterer en sosiokulturell ramme for forståelse av barn og barns deltakelse, og et sosiokulturelt perspektiv på kompetanseutvikling i samtaler med barn i barnevernet.</p> <p>Prosjektet hadde som mål å bidra til kompetanseutvikling i å snakke med barn som er i vanskelige livssituasjoner.</p>	Hvordan kan man heve barnevernsarbeideres kompetanse i å samtale med barn?	<p>Materialet i prosjektet består av erfaringer fra prosjektledernes veiledning av de ansatte og av evaluering gjennomført ved avslutning av prosjektet</p> <p>Som grunnlag for drøftingen brukes både eksempler hentet fra veiledningen og fra evalueringen i etterkant av prosjektet</p>	<p>Å samtale om følelsesmessig vanskelige forhold er en form for kompetanse som bør videreutvikles i barnevernets praksisverdigheter.</p>

<p>Baar-Dahl, 2019</p>	<p>Belyse faktorer som kan påvirke samtalen kvalitet ved anvendelsen av en spesifikk metode.</p>	<p>I hvor stor grad påvirker barnevernskonsulentens dialogiske ferdigheter, dømmekraft og sensitivitet overfor barnets behov metodebruken og dens utbytte i samtalen?</p>		<p>Det er når den profesjonelle blir trygg på metoden og ikke ser seg nødt til å bruke den, og kan supplere med egen dømmekraft der det er behov for det, at metoden kommer til sin rett.</p>
<p>Havnen, Christiansen, Ljones, Lauritzen, Paulsen, Jarlby & Vis, 2020</p>	<p>Bidra med kunnskap om barn og foreldres medvirkning i barnevernets beslutninger generelt og i undersøkelsesarbeidet spesielt, slik at medvirkning kan ivaretas best mulig.</p>	<p>Hvordan medvirker i barn og foreldre i barnevernets undersøkelsesarbeid? Hvilken innflytelse har barn og foreldre på barnevernets vurderinger og beslutninger? Hvordan opplever barn og foreldre barnevernets undersøkelsesarbeid?</p>	<p>Kvantitative og kvalitative data fra 1123 undersøkelsessaker, samt intervjuer med barn, foreldre og kontaktpersoner i 12 saker.</p>	

		Hvilke synspunkter har barn og foreldre på samarbeidet med barnevernet?		
--	--	---	--	--